

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
บ้านสร้างแก้วให้เหมาะสมกับบริบทและได้มาตรฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ซึ่งสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน
ของโรงเรียนบ้านสร้างแก้ว ตำบลเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนบ้านสร้างแก้ว ตำบล
เขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ให้เหมาะสมกับบริบทและได้มาตรฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัย
เชิงปฏิบัติการ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research : AR) ตามแนวคิดของ
เคมมิส และเม็กแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart) โดยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย
4 ขั้นตอน คือ

- 1.1 การวางแผน (Planning)
- 1.2 การปฏิบัติการ (Action)
- 1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Observation)
- 1.4 การสะท้อนผล (Reflection)

2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

- 2.1.1 ผู้วิจัย 1 คน
- 2.1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูสายผู้สอน 10 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 2.2.1 ครูสายผู้สอน 10 คน
- 2.2.2 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 คน
- 2.2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 25 คน
- 2.2.4 นักเรียน จำนวน 25 คน

3. ระยะเวลาที่ทำการศึกษา และพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน
บ้านสร้างแก้ว อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ใช้ระยะเวลาตลอดปีการศึกษา 2550

4. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ตัวแปรซึ่งได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของชาติ จำนวน
3 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมือง/
พลโลก

- 1. ตัวบ่งชี้ที่ 23 การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตโดยวจีสุจริต
- 2. ตัวบ่งชี้ที่ 29 การส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา

- 1. ตัวบ่งชี้ที่ 7 การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 2. ตัวบ่งชี้ที่ 11 การพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

- 1. ตัวบ่งชี้ที่ 14 การส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1. แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เป็นเอกสารที่คณะกรรมการ
ประกันคุณภาพภายในร่วมกันสร้างขึ้น
- 2. แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติและความต้องการปรับปรุง / พัฒนาการประกัน
คุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 3. แบบประเมินการประกันคุณภาพภายใน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันในการประกันคุณภาพภายใน

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 - 15 มีนาคม 2550

ระยะที่ 2 การเตรียมการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

1. เตรียมความพร้อม ระหว่างวันที่ 16 มีนาคม 2550 - 15 พฤษภาคม 2550

ระยะที่ 3 การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน

1. ดำเนินการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างวันที่ 16 เดือน พฤษภาคม 2550 - 15 มีนาคม 2551

ระยะที่ 4 การประเมินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน

1. ประเมินการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างวันที่ 16 มีนาคม 2551 - 31 มีนาคม 2551

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน

1.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมือง/พลโลก โรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$) และมีความต้องการปรับปรุง/พัฒนาในระดับมาก ($\mu = 3.87$)

1.2 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา โรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) และมีความต้องการปรับปรุง/พัฒนาในระดับมาก ($\mu = 3.71$)

1.3 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้ โรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$) และมีความต้องการปรับปรุง/พัฒนาในระดับมาก ($\mu = 3.86$)

2. ผลการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ของ โรงเรียนเทวทันสร้างแก้ว อำเภอเขียงฮีน จังหวัดมหาสารคาม ให้เหมาะสมกับบริบทและได้มาตรฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2.1 ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน

2.1.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตโดยวิถีชีวิต

ผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมในการพูดที่ดี เป็นที่พึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

2.1.2 การส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

ผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยได้ดี เป็นที่น่าพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

ผลการดำเนินงาน พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสร้างแก้ว หิ้งใหม่ห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

2.1.4 การพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้

ผลการดำเนินงาน พบว่า คณะครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอน ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

2.1.5 การส่งเสริมให้มีกิจกรรมวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ผลการดำเนินงาน พบว่า ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัย ในชั้นเรียน สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนและเขียนรายงานการวิจัยได้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดได้

2.2. ผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน

2.2.1 การประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนบ้านสร้างแก้วตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมือง/ พลโลก มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35$)

2.2.2 การประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนบ้านสร้างแก้วตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99$)

2.2.3 การประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนบ้านสร้างแก้วตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้ มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.67$)

อภิปรายผล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านสร้างแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน พบว่า โรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติและมีความต้องการปรับปรุง/พัฒนาการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาชาติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 มาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนได้ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) รอบแรกมาแล้ว ทำให้คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนคนเดิมมีความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบสอง จึงได้วางแผนในการเตรียมการรับประเมินภายนอกไว้ก่อนที่ผู้วิจัยจะมารับตำแหน่ง ณ โรงเรียนแห่งนี้ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ให้ความสำคัญในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีการประชุม/อบรมบุคลากรของทุก โรงเรียนและแจกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง เช่น คู่มือการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.2549 : 1-75) ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาปรับปรุงในการประกันคุณภาพภายใน ผลการศึกษาจึงพบว่าบุคลากรของโรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติและมีความต้องการปรับปรุง/พัฒนาการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาชาติทั้ง 3 มาตรฐาน อยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน สอดคล้องกับ สิริลักษณ์ สกลนุรักษ์ (2548 : 52-58) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับ การประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน พบว่า การดำเนินงานทั้ง 2 วงรอบ ทำให้การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในทั้ง 5 ตัวเอนซ์ คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตโดยจิตสุจริต การส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีผลการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกตัวเอนซ์ ทั้งนี้เป็นเพราะการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนในครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนา ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะเน้นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

อย่างมีแผนแผน อันเนื่องมาจากความร่วมมือของหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกัน และประเมินร่วมกัน(ศ.วาสนา ประมวลพฤกษ์, 2538 : 2) โดยมีกระบวนการของการวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล สะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงแผนในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอีกครั้ง จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงทำให้ผลการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของหลายๆ คน เช่น กฤษณา นาคกลาง (2547 : 110-115) อาทิตย์ ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2547 : 63-66) และถาวร ไชยชนะนิช (2547 : 141-148) ที่มีผลการวิจัยไปในไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้

3. ผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสร้างแก้วตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ทั้ง 3 มาตรฐาน มีผลการประเมินการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากเหตุผลที่กล่าวไว้ในข้อ 1 คือ ครูทุกคนมีความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกครบสอง จึงได้วางแผนเตรียมการรับประเมินภายนอกไว้แล้ว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารยา นวตวร (2548 : 75-76) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นสถานภาพของโรงเรียนภายหลังได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สถานภาพของโรงเรียนภายหลังที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการศึกษามีผลการประเมินภายในทุกมาตรฐานอยู่ในระดับ "มาก" และนอกจากนี้แล้วอาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ให้ความสำคัญในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีการประชุม/อบรมบุคลากรของทุก โรงเรียนและแจกเอกสารที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และยังมีอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในแก่โรงเรียนน่าจะเป็นเพราะในปีการศึกษา 2550 โรงเรียนได้ดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วย ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2 จึงทำให้ผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ทั้ง 3 มาตรฐานในครั้งนี มีผลการประเมินการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน มีหลายตัว่งที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่ได้รับการพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ เช่น การจัดหลักสูตรที่หลากหลาย, การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงหลักสูตรที่จัดไว้ อย่างทั่วถึง, การส่งเสริมให้องค์กร ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้, ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้, การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับองค์กรต่างๆ ดังนั้น โรงเรียนควรดำเนินการพัฒนาให้ครบเพื่อให้คุณภาพการศึกษาคืบคลาน

1.2 ควรรักษามาตรฐานการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ไว้ให้ได้ทุกปีการศึกษานะและพัฒนาให้ยั่งยืนเป็นแนวเคลอย่างให้สถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปใช้ต่อไป โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ให้ครบทุกมาตรฐานและทุกตัวบ่งชี้

1.3 จากผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 มาตรฐาน โรงเรียนต้องคงรักษาการดำเนินงานให้ได้ผลอย่างนี้ทุกปี การศึกษาและให้ยั่งยืนตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในอย่างค่อเนื่อง

2.2 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้ตัวแปรตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือมาตรฐานการศึกษาในการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอกของ สมศ.

2.3 ควรดำเนินการวิจัยพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้ครอบคลุม ทั้งระบบ ทุกมาตรฐาน และทุกตัวบ่งชี้